

บทที่ 3

ชุมชนอ้อมใหญ่และวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีน

3.1 สภาพทั่วไป

ที่ตั้งและสภาพพื้นที่อำเภอสามพราน

สามพรานเป็นอำเภอหนึ่งในจำนวน 7 อำเภอของจังหวัดนครปฐม ได้แก่ อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอนครชัยศรี อำเภอสามพราน อำเภอบางเลน อำเภอกำแพงแสน อำเภอดอนตูม อำเภอพุทธมณฑล อำเภอสามพรานแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 16 ตำบล 134 หมู่บ้าน สุขาภิบาล 2 แห่ง มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 249,374 ตารางกิโลเมตร คิดเป็น 155,841.88 ไร่

ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มภาคกลาง มีแม่น้ำที่สำคัญไหลผ่าน 1 สาย คือ แม่น้ำท่าจีนไหลผ่านท้องที่ในเขตอำเภอสามพรานจำนวน 12 ตำบล มีบึงขนาดใหญ่ 1 บึง คือ บึงบางช้าง ซึ่งได้ขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่สาธารณะอยู่ในความดูแลของกรมประมงมีเนื้อที่ 346 ไร่ 2 งาน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลคลองจินดาในเขตอำเภอสามพรานและตำบลขุนแก้ว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

สามพรานอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 30 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากจังหวัดนครปฐม 21 กิโลเมตร เป็นเขตพัฒนาขานเมืองที่มีการพัฒนาทั้งด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม

ด้านเกษตรกรรม สามพรานมีชื่อเสียงในการปลูกผลไม้ เช่น ส้มโอ องุ่น ฝรั่ง รวมทั้งกล้วยไม้ ส่วนด้านอุตสาหกรรม มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และเล็กเป็นจำนวนมากประกอบอุตสาหกรรมหลายประเภท เช่น การทอผ้า การแปรรูปผลไม้ การแปรรูปอาหารทะเล การก่อสร้าง การผลิตสุรา ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีผู้นิยมมาท่องเที่ยวตลอดปี ได้แก่ ฟาร์มจระเข้สามพราน สวนสามพราน วัดไร่จิง

ประวัติอำเภอสามพราน

เดิมพื้นที่ "สามพราน" เป็นพื้นที่มีแม่น้ำท่าคลองไหลผ่านและมีลักษณะเป็นป่าจึงเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิดรวมทั้งเป็นที่ชุมนุมของโจลงช้างใหญ่ โจลงช้างชอบลงมาหากินในพื้นที่แห่งนี้ ทำให้ดินทรุดตัวพังลงมาเป็นอ่าวเข้าไปจึงเรียกบริเวณนั้นว่า บ้านหัวอ่าว ส่วนเส้นทางเดินที่โจลงช้างออกมาหากินเป็นประจำได้เหยียบอำจนเส้นทางกลายเป็นทางน้ำและคลองจึงเรียกว่า คลองบางช้าง

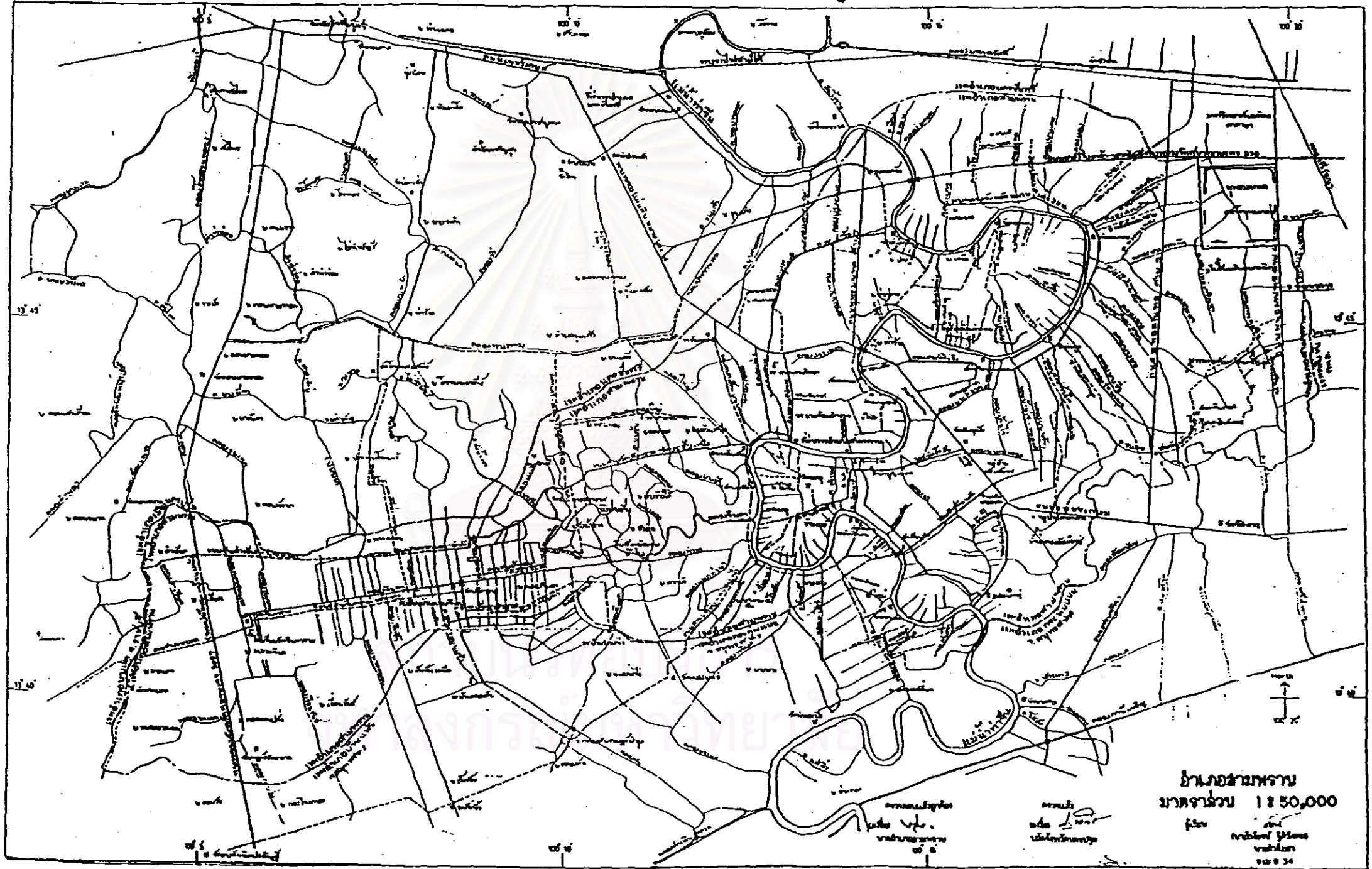
โขลงช้างที่เชืวหากินบริเวณเขตบางช้างนั้น หัวหน้าโขลงเป็นช้างที่คกมันกรมและคร่ำย มักออกอาละวาดทำลายพืชผลและสร้างความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้านโดยทั่วไป ชาวบ้านไม่สามารถปราบได้ ต่อมาเมื่อนาพราน 3 คนเดินทางมาถึงวัดปากถัด (ปัจจุบันคือวัดท่าข้าม) ได้ข้ามคลองถัดทำนาไปยังบริเวณที่โขลงช้างนั้นอยู่และสามารถปราบช้างหัวหน้าโขลงช้างได้สำเร็จ ชาวบ้านจึงเรียกบริเวณที่นาพรานทั้งสามปราบช้างได้ว่า "สามพราน" จนถึงปัจจุบัน (ปัจจุบันคือพื้นที่ตำบลสามพราน)

อำเภอสามพราน ตั้งขึ้นเป็นอำเภอเมื่อ พ.ศ. 2439 โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ตราพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ รัตนโกสินทร์ศก 116 ขึ้น และได้ใช้พระราชบัญญัตินั้นเป็นแบบแผนพิธีการปกครองทั่วพระราชอาณาจักรอันอยู่ภายนอกพระนครจนถึงปัจจุบัน ผู้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอสามพรานคนแรก คือ พระทวีประชาชน (อีกรรณสูต) เป็นบุตรของพระทวีประชาชน(ไปิยะ กรรณสูต) และนางกี ซึ่งต่อมาพระทวีประชาชน (อีกรรณสูต) ได้ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าเมืองสุพรรณบุรีและดำรงตำแหน่งสมุหเทศาภิบาลมณฑลนครชัยศรี ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น พระยาสุนทรบุรีศรีพิชัยสงครามรามภักดีสุริยะพาหะ

อำเภอสามพรานสร้างขึ้นในที่ดินของพระยาสุนทรบุรีศรีพิชัยสงครามรามภักดีสุริยะพาหะ (อีกรรณสูต) โดยใช้ชื่อเมื่อแรกตั้งเป็นอำเภอว่า อำเภอตลาดใหม่ ตามท้องที่ที่เรียกกันว่า ตลาดใหม่ เนื่องจากตลาดใหม่แต่เดิมเป็นบ้านเรือนทั่วไปหลังคามุงจากเครื่องบนใช้ไม้ไผ่ พระยาสุนทรบุรีศรีพิชัยสงครามรามภักดีสุริยะพาหะจึงได้จัดสร้างตลาดใหม่ขึ้นเป็นโรงเรือนถาวรทำด้วยไม้กระดานหลังคามุงกระเบื้องเป็นตลาดที่ถูกต้องตามสุขลักษณะในสมัยนั้นจำนวนหลายสิบห้อง ชาวบ้านจึงเรียกกันติดปากว่า "ตลาดใหม่"

ต่อมาสถานที่ราชการคับแคบและไม่สามารถขยายออกไปได้ ทางราชการจึงได้จัดหาที่ดินแปลงใหม่ที่ตำบลสามพราน และย้ายที่ว่าการอำเภอจากตำบลตลาดใหม่มาที่ตำบลสามพรานในปี พ.ศ. 2458 เมื่อปลูกสร้างเสร็จจึงตั้งชื่อว่า "อำเภอสามพราน" ตามชื่อตำบลที่ตั้ง

อำเภอสามพรานนั้นขึ้นอยู่กับมณฑลนครชัยศรี ต่อมาทางราชการได้ยุบมณฑลนครชัยศรีลง อำเภอสามพรานจึงไปขึ้นกับเมืองนครปฐมหรือจังหวัดนครปฐมจนถึงปัจจุบัน

อําเภอสยามพราหมณ์
มาตราส่วน 1:50,000

กรมแผนที่ทหาร
กรุงเทพฯ ๒๕๐๓

๒๕๐๓

ที่ตั้งและสภาพทั่วไปของตำบลอ้อมใหญ่

ผู้สูงอายุต่านหนึ่งในตำบลอ้อมใหญ่เล่าว่า เมื่อแรกที่จะตั้งตำบลอ้อมใหญ่นั้น พื้นที่เดิมมีเพียง 3 หมู่บ้านเท่านั้น(คือ หมู่ 2,6,7 ในปัจจุบัน) ทางราชการเห็นว่าพื้นที่น้อยเกินไปจึงจัดแบ่งพื้นที่ส่วนหนึ่งของตำบลบ้านใหม่ ซึ่งอยู่บริเวณสองฝั่งคลองอ้อมใหญ่มารวมไว้ในตำบลอ้อมใหญ่ และแบ่งพื้นที่นั้นออกเป็น 4 หมู่บ้าน (คือ หมู่ 1,3,4,5) รวมทั้งหม่อมมี 7 หมู่บ้าน โดยมีกำนันแจ่มเป็นกำนันคนแรกของตำบลอ้อมใหญ่

ต่อมาเขตหมู่ 2 อ้อมใหญ่ มีประชากรเพิ่มขึ้นมาก ทางราชการเห็นสมควรให้แบ่งพื้นที่ออกเป็นอีกหนึ่งหมู่บ้านเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน พื้นที่ที่แบ่งออกมาคือ หมู่ 8 บ้านสามพราน ปัจจุบันตำบลอ้อมใหญ่จึงมีทั้งหมด 8 หมู่บ้าน

ต่อมาวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2524 พื้นที่ตำบลอ้อมใหญ่และพื้นที่หมู่ 1 และหมู่ 5 ตำบลบ้านใหม่ รวมพื้นที่ดังกล่าวประมาณ 12 ตารางกิโลเมตร ได้รับการจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลตำบลอ้อมใหญ่โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2524 เล่ม 98 ตอนที่ 10 โดยกำหนดเขตสุขาภิบาลอ้อมใหญ่ดังนี้

ด้านเหนือ ตั้งแต่หลักเขตที่ 1 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ตอน กรุงเทพฯ - นครปฐม ฟากเหนือตรงปากซอยศรีเสถียร ฟากเหนือเฉียงริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ 2 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ตอนกรุงเทพฯ - นครปฐม ตรงกิโลเมตร 28.926

จากหลักเขตที่ 2 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงหลักเขตที่ 3 ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือของศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ตอนกรุงเทพฯ - นครปฐม ตามแนวเส้นตั้งฉากระยะ 300 เมตร

จากหลักเขตที่ 3 เป็นเส้นขนานระยะ 300 เมตร กับศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ตอนกรุงเทพฯ - นครปฐม ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ถึงหลักเขตที่ 4 ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากทิศเหนือของศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ตอนกรุงเทพฯ - นครปฐม ตรงจุดที่ได้ตั้งฉากกับกิโลเมตร 26.581

ด้านตะวันออก จากหลักเขตที่ 4 เป็นเส้นตรงไปทางทิศใต้ถึงหลักเขตที่ 5 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ตอนกรุงเทพฯ - นครปฐม ฟากเหนือตรงกิโลเมตร 26.581 จากหลักเขตที่ 5 เป็นเส้นตรงไปทางทิศใต้ ถึงหลักเขตที่ 6 ซึ่งตั้งอยู่ปากคลองซอยฝั่งตะวันตก

จากหลักเขตที่ 6 เลียบริมคลองย่อยฝั่งตะวันตกไปทางทิศใต้แล้วเลียบคลองอ้อมน้อยฝั่งเหนือไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ 7 ซึ่งตั้งอยู่ปากคลองอ้อมน้อยฝั่งเหนือบรรจบกับแม่น้ำนครชัยศรีฝั่งตะวันออก

ด้านทิศใต้ จากหลักเขตที่ 7 เลียบริมแม่น้ำนครชัยศรี ฝั่งตะวันออกไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือถึงหลักเขตที่ 8 ซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำนครชัยศรีฝั่งตะวันออก ห่างจากจุดศูนย์กลางถนนสายวัดเทียนดัดไปทางตะวันออกเฉียงเหนือตามแนวเส้นตั้งฉากระยะ 330 เมตร

ด้านทิศตะวันตก จากหลักเขตที่ 8 เป็นเส้นขนานระยะ 330 เมตรกับถนนสายวัดเทียนดัดไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงหลักเขตที่ 9 ซึ่งตั้งอยู่ตรงจุดได้ฉากกับถนนสายวัดเทียนดัดตามแนวถนน 850 เมตร

จากหลักเขตที่ 9 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ 10 ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนสายวัดเทียนดัดปากเหนือ ตรงจุดที่อยู่ห่างจากสี่แยกวัดเทียนดัดไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือตามแนวถนนระยะ 850 เมตร

จากหลักเขตที่ 10 เลียบริมถนนสายวัดเทียนดัดปากเหนือไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือไปบรรจบกับหลักเขตที่ 1

สภาพพื้นที่ของตำบลอ้อมใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีคลองอ้อมใหญ่ซึ่งเชื่อมต่อกับแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านพื้นที่ของตำบล ชาวบ้านใช้แหล่งน้ำนี้ในการเกษตรตลอดปี พืชเกษตรที่ปลูกได้แก่ ฝรั่ง ขนุน มะม่วง นอกจากนี้มีการทำสวนกล้วยไม้ แต่ก็มีจำนวนไม่มากนัก

เมื่อการอุตสาหกรรมขยายตัวสู่พื้นที่ปริมณฑลรอบกรุงเทพฯ พื้นที่ของจังหวัดนครปฐม ประมาณ 2,941 ไร่ หรือร้อยละ 0.22 ของเนื้อที่จังหวัด ถูกกำหนดให้เป็นเขตอุตสาหกรรมรวมถึงพื้นที่บางส่วนของอำเภอสามพรานซึ่งอยู่บริเวณสองฝั่งของถนนเพชรเกษม ส่วนมากอยู่ในเขตตำบลอ้อมใหญ่อันเป็นพื้นที่ติดต่อกับเขตอุตสาหกรรมตำบลอ้อมน้อย จังหวัดสมุทรสาคร

เมื่อมีการกำหนดพื้นที่เขตอุตสาหกรรม ที่ดินการเกษตรบางส่วนถูกขายให้แก่นายทุนเพื่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมและที่อยู่อาศัย ทำให้พื้นที่สีเขียวสำหรับการเกษตรลดน้อยลง ความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุและเทคโนโลยีและการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมทำให้ประชาชนจากจังหวัดต่างๆ อพยพเข้ามาทำงานเป็นลูกจ้างโรงงานเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ สังเกตได้จากการสร้างห้องเช่าในช่วงปี พ.ศ. 2520-2535 มีเพิ่มขึ้นทุกปี

ประวัติอ้อมใหญ่

ตามคำบอกเล่าสืบต่อกันมาว่า เดิมแม่น้ำท่าจีนที่ผ่านหน้าวัดอ้อมใหญ่ไม่ได้เป็นแม่น้ำ เป็นแต่เพียงท้องร่องสวน ต่อมาได้ขุดเป็นคลองถัดขึ้นแล้วขยายใหญ่เป็นแม่น้ำ เส้นทางน้ำที่แท้จริงของแม่น้ำท่าจีนในอดีต คือ คลองอ้อมใหญ่และคลองอ้อมน้อยในปัจจุบัน เพราะในสมัยก่อนแม่น้ำคอนที่เป็นคลองอ้อมใหญ่และคลองอ้อมน้อยนั้นเป็นคลองที่มีทางน้ำไหลติดต่อกันได้ และเส้นทางน้ำในขณะนั้นกว่าจะเดินเรือติดต่อกันได้ต้องอ้อมมากนี่เองจึงได้เรียกว่า “อ้อมใหญ่” และมีวัดตั้งอยู่ริมคลองอ้อมใหญ่วัดหนึ่งชื่อว่า วัดคลองอ้อมใหญ่

ในสมัยนั้นชาวบ้านใช้เส้นทางคมนาคมทางเรือเป็นประจำ การเดินทางไปในที่ต่างๆต้องอ้อมแม่น้ำทำให้เสียเวลามาก ชาวบ้านจึงร่วมกันขุดคลองเชื่อมระหว่างคลองอ้อมใหญ่และคลองอ้อมน้อยขึ้นในตอนที่แคบที่สุดซึ่งห่างกันประมาณครึ่งกิโลเมตรเศษ แต่เนื่องจากคลองถัดที่ขุดขึ้นใหม่นี้ กระแสน้ำสามารถพัดได้ตรงและแรงจัดจึงทำให้คลองถัดนี้ค่อยๆ ขยายใหญ่ขึ้นจนกลายเป็นแม่น้ำแทน ส่วนแม่น้ำเดิมกระแสน้ำไหลช้าลงจึงค่อยๆ คืบขึ้นที่ละน้อยและกลายเป็นคลองไป ชาวบ้านขยายที่ทำมาหากินมาที่แม่น้ำใหม่มากขึ้นและสนับสนุนวัดใหม่ชื่อว่า วัดอ้อมใหญ่ ทำให้วัดคลองอ้อมใหญ่ร้างโรยไปจนกลายเป็นวัดร้างในระยะเวลาหนึ่ง

การคมนาคม

ตำบลอ้อมใหญ่ตั้งอยู่ในเขตสุขาภิบาลอ้อมใหญ่ มีถนนเพชรเกษมอันเป็นเส้นทางสำคัญจากภาคกลางลงสู่ภาคใต้ผ่านพื้นที่ของตำบลทำให้การคมนาคมสะดวกสบาย รถประจำทางระหว่างกรุงเทพฯ - อ้อมใหญ่มี 5 สาย ได้แก่ สาย 84 อ้อมใหญ่ - คลองสาน, ป.อ.สาย 84 อ้อมใหญ่ - คลองสาน, ป.อ.พ. 12 อ้อมใหญ่ - หมอชิต, รถมอเตอร์น้ำเงิน(ของบริษัทเอกชน)สาย ป.อ. 32 อ้อมใหญ่ - หมอชิต และสาย ป.อ. 33 อ้อมใหญ่ - อนุสาวรีย์ฯ นอกจากนี้ยังมีรถประจำทางของบริษัทขนส่งที่วิ่งระหว่างกรุงเทพฯ และจังหวัดทางภาคใต้หลายสายที่ผ่านตำบลอ้อมใหญ่ เช่น กรุงเทพฯ - นครปฐม, กรุงเทพฯ - ราชบุรี, กรุงเทพฯ - คำนินสะดวก, กรุงเทพฯ - กาญจนบุรี ฯลฯ

เส้นทางคมนาคมภายในตำบลมีถนนลาดยางเชื่อมต่อกันทุกหมู่บ้าน แต่ไม่มีรถประจำทางหรือรถสองแถววิ่งในตำบล ชาวบ้านมักจะเดินหรือใช้รถส่วนตัวเช่น รถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์ รถจักรยานเมื่อต้องการไปที่ใดที่หนึ่งภายในตำบล ส่วนชาวบ้านที่ไม่มีรถของตัวเองจะนิยมใช้บริการของรถมอเตอร์ไซด์รับจ้างราคาค่าโดยสารตั้งแต่ 5 บาทถึง 20 บาทหรือตามแต่จะตกลงราคากัน ในกรณีที่ชาวบ้านต้องการไปติดต่อรูกระที่อำเภอสามพรานจะมีรถสองแถวสายหมู่บ้านสามพราน - ตลาดสามพราน วิ่งตลอดทั้งวัน อัตราค่าโดยสาร 4 บาทต่อหนึ่งเที่ยว

ลักษณะการปกครอง

ตำบลอ้อมใหญ่แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน มีกำนันประจำตำบล 1 คน แต่ละหมู่บ้านจะมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครองดูแลหมู่บ้านละ 1 คน ผู้ใหญ่บ้านจะคัดเลือกผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมาช่วยทำงานอีก 2 คน กำนันผู้ใหญ่บ้านจะต้องไปประชุมที่อำเภอร่วมกับกำนันผู้ใหญ่บ้านจากตำบลอื่นในอำเภอสามพรานทุกเดือนๆละ 1 ครั้ง เพื่อรับทราบนโยบายการปฏิบัติงานของทางราชการและเสนอปัญหาภายในพื้นที่ให้นายอำเภอรับทราบพร้อมทั้งหาวิธีการแก้ไข

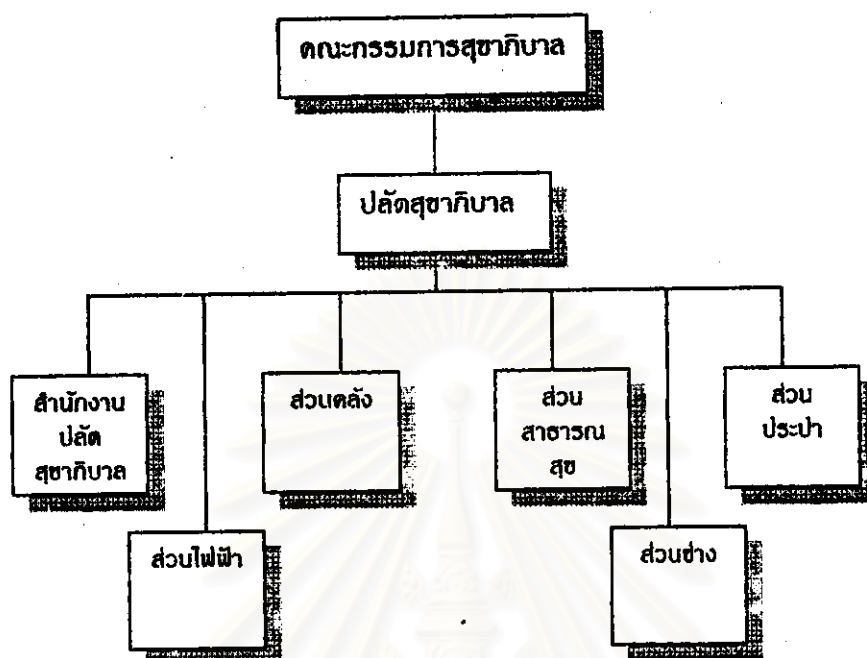
เนื่องจากพื้นที่ของตำบลอยู่ในเขตสุขภาพตำบลอ้อมใหญ่ ประชาชนและคณะกรรมการสุขภาพตำบลจึงเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบงานด้านสาธารณสุขปโภคและงานบริการประชาชนในพื้นที่ ได้แก่รับผิดชอบเรื่องความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะต่างๆรวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอย, ป้องกันและระงับโรคติดต่อ, ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา ผลิต โรงฆ่าสัตว์ ทนที่ขยเรือ ทำข้าม สุสานและฌาปนสถาน, ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น, ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง, ป้องกันและระงับสาธารณภัย, บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร, หน้าที่ด้านการจัดเก็บภาษีอากรและหน้าที่อื่นๆซึ่งกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของสุขภาพ

คณะกรรมการสุขภาพตำบลประกอบด้วยกรรมการ 3 ประเภท คือ

- ก) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ นายอำเภอ หัวหน้าสถานีตำรวจในเขตสุขภาพตำบล สารานสุขภาพอำเภอ สมุหบัญชีอำเภอ กำนันและผู้ใหญ่บ้านของตำบลและหมู่บ้านในเขตสุขภาพตำบล
- ข) กรรมการโดยการแต่งตั้ง ได้แก่ ปลัดอำเภอซึ่งได้รับแต่งตั้งจากผู้ว่าราชการจังหวัดให้เป็นปลัดสุขภาพตำบล
- ค) กรรมการโดยการเลือกตั้ง อยู่ในตำแหน่งคราวละ 5 ปี สุขภาพตำบลอ้อมใหญ่มีคณะกรรมการโดยการเลือกตั้งจำนวน 9 คน

*เขตสุขภาพตำบลอ้อมใหญ่ประกอบด้วย 10 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 ถึงหมู่ที่ 8 ของตำบลอ้อมใหญ่ หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 5 ของตำบลบ้านใหม่ มีพื้นที่ของสุขภาพตำบลอ้อมใหญ่ 12 ตารางกิโลเมตร

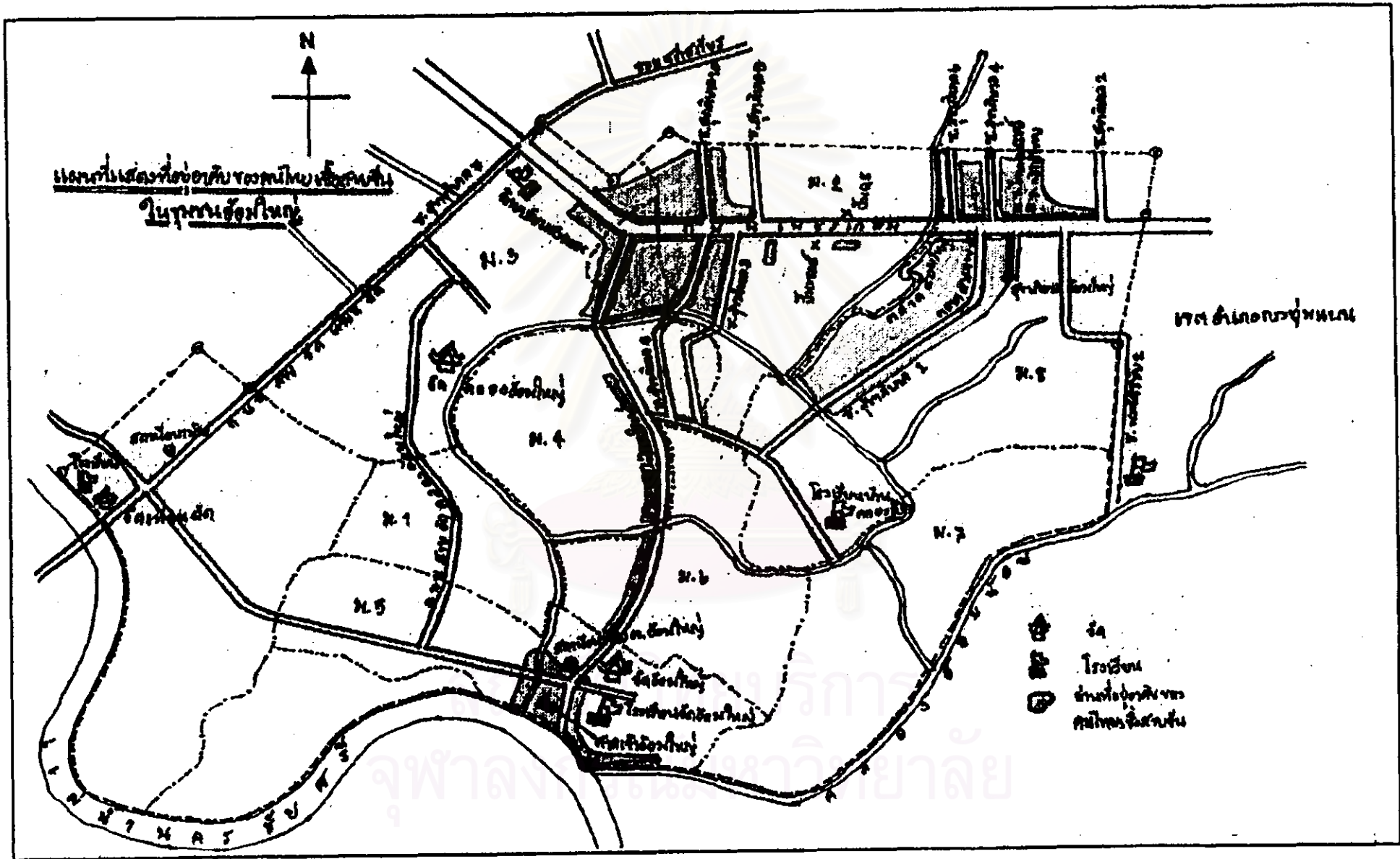
รูปแบบการจัดองค์กรสาขาภาคอีสานใหญ่

การตั้งถิ่นฐานและลักษณะที่อยู่อาศัย

เนื่องจากลักษณะพื้นที่ของชุมชนในอศิศมีแม่น้ำไหลผ่าน ชาวบ้านนิยมสร้างบ้านอยู่ตามริมน้ำ ผู้สูงอายุในชุมชนเล่าว่า เกือบทุกบ้านที่อยู่ริมแม่น้ำจะมีเรือประจำบ้านอย่างน้อย 1 ลำ เมื่อจะไปทำธุระนอกบ้านก็จะใช้เรือพาไป ถัดจากตัวบ้านเข้าไปจะเป็นที่สำหรับการเกษตรของแต่ละครอบครัว ในสมัยนั้นยังไม่มีทางออกถนนที่เดินเป็นเพียงที่จับจองแล้วแต่ว่าใครจะมีความสามารถหักล้างทางได้มากน้อยแค่ไหน ดินค้าเกษตรที่ชาวบ้านผลิตได้จะนำไปขายที่ตลาดสามพราน บางครั้งก็มีพ่อค้าพาเรือมารับซื้อถึงสวนโดยเจ้าของไม่ต้องนำไปขายเอง

ผู้สูงอายุคนหนึ่งในพื้นที่เล่าว่า คนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาอยู่ในตำบลอ้อมใหญ่ก่อนปี พ.ศ. 2500 จะอาศัยอยู่ตามริมน้ำและคลองอ้อมใหญ่ เจ้าของที่ดินแต่เดิมมักเป็นคนไทยมีอาชีพทำสวนผลไม้ ส่วนคนจีนเข้ามาเป็นผู้อยู่อาศัยชั่วคราวซึ่งมีจำนวนไม่มากนักที่มีความสามารถเป็นเจ้าของที่ดินในพื้นที่และตั้งถิ่นฐานมีครอบครัวในเวลาต่อมา ชาวบ้านสันนิษฐานว่าเมื่อคนจีนจำนวนหนึ่งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ประสบความสำเร็จในการค้า คงจะร่วมกันบริจาคเงินสร้างศาลเจ้าเล็กๆ ริมน้ำให้เป็นที่อยู่อาศัยของเทพเจ้าเงินประจำท้องถิ่น(เจ้าปูนเท่างง) และใช้เป็นที่พักผ่อนไหว้บูชาของคนจีนรุ่นแรกๆ ความเป็นชุมชนของที่นี่ยังไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นชุมชนจีนที่แท้จริงเพราะความชัดเจนในการรวมกลุ่มทางสังคมมีน้อย ไม่มีการพึ่งพาอาศัยในหมู่คนจีนด้วยกันและมีจำนวนคนจีนน้อย

ในปี พ.ศ. 2500 มีการตัดถนนเข้าวัดจากโค้งถนนเพชรเกษมแยกเข้าสู่วัดอ้อมใหญ่เป็นระยะทาง 3 กิโลเมตร โดยมีการสร้างสะพานข้ามคลอง 4 สะพาน ถนนนี้แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2503 หลังจากนั้นก็มี การตัดถนนสายย่อยอีกหลายสายภายในเขตตำบลอ้อมใหญ่ ชาวบ้านเริ่มเปลี่ยนมาใช้เส้นทาง คมนาคมทางถนนแทนเพราะมีความสะดวกกว่าทางน้ำ บ้านเรือนที่สร้างใหม่ในระยะนี้จะสร้างตาม แนวถนน ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชาวบ้านจะกระจายอยู่ตามริมแม่น้ำและสองฝั่งของถนนสายย่อย อย่างไรก็ตามยังคงมีชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำใช้เส้นทางคมนาคมทางน้ำ

จากการสอบถามชาวบ้านทราบว่าก่อนปี พ.ศ. 2513 มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ในพื้นที่ จำนวนไม่มากนัก ได้แก่ โรงงานผลิตถุงเท้า โรงพิมพ์ โรงงานทำเส้นไหม โรงงานย้อมผ้า เมื่อภาค อุตสาหกรรมขยายตัวอย่างรวดเร็วตามนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมของรัฐ โรงงานอุตสาหกรรม หลายแห่งเกิดขึ้นในชุมชนโดยนายทุนเชื้อสายจีนจากกรุงเทพฯ เข้ามาลงทุนในพื้นที่มาก มีการก่อสร้างอาคารพาณิชย์หลายแห่งเพื่อรองรับการขยายตัวของประชากรที่จะเข้ามาอยู่ในพื้นที่ คนไทยเชื้อ สายจีนต่างพื้นที่ซึ่งชอบค้าขายและต้องการหาทำเลที่เหมาะสม ได้มองเห็นความเติบโตขึ้นเรื่อยๆ ของ ชุมชนอ้อมใหญ่จึงตัดสินใจเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ลักษณะที่อยู่อาศัยที่นิยมมากที่สุดคือ อาคารพาณิชย์ที่อยู่ ริมสองฝั่งของถนนเพชรเกษมซึ่งใช้เป็นทั้งที่อยู่อาศัยและสถานที่ประกอบการค้า นอกจากนี้ตามริม ถนนสายย่อยในพื้นที่บางสายจะเห็นโรงงานและร้านค้าทั้งของคนไทยและของคนไทยเชื้อสายจีน ถ้า มองเฉพาะภาพรวมด้านที่อยู่อาศัยของคน ไทยเชื้อสายจีนในชุมชนอ้อมใหญ่ที่ประกอบการค้าจะพบ ว่าส่วนมากตั้งเรียงรายอยู่ริมถนนที่มีการสัญจรไปมาสะดวก ลักษณะชุมชนของคนไทยเชื้อสายจีนที่ นี้จึงเป็นชุมชนที่ค่อนข้างใหม่

นอกจากคนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่แล้ว ยังมีแรงงานต่างถิ่นเข้ามาทำงานโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่จำนวนมาก ชาวบ้านบางคนเคยใช้ที่ดินทำการเกษตรมาหลายชั่วอายุคนก็เปลี่ยน รูปแบบการใช้ที่ดินใหม่โดยสร้างห้องพักหรือบ้านเช่าให้คนงานที่เป็นแรงงานต่างถิ่นเช่าอาศัยและมัก จะสร้างที่พักของตนเองเป็นร้านค้าขายสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันควบคู่กันไป ด้วยเหตุนี้ลักษณะที่ อยู่อาศัยในชุมชนอ้อมใหญ่จึงแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ (1) เป็นที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว (2) เป็นบ้าน เช่าหรือห้องพักให้เช่า (3) เป็นทั้งที่พักอาศัยและเป็นร้านค้า

จำนวนประชากร

ข้อมูลจำนวนประชากรตำบลอ้อมใหญ่ที่มีการสำรวจครั้งหลังสุดในปี พ.ศ. 2541 มีดังนี้
 ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากร ครอบครัวและครัวเรือน ในตำบลอ้อมใหญ่

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร		รวม	จำนวน ครอบครัว	จำนวน ห้องคนเรือน
	ชาย	หญิง			
หมู่ 1 อ้อมใหญ่	346	392	738	244	209
หมู่ 2 อ้อมใหญ่	451	485	936	1,108	441
หมู่ 3 อ้อมใหญ่	292	337	629	511	173
หมู่ 4 อ้อมใหญ่	391	400	791	396	249
หมู่ 5 อ้อมใหญ่	400	434	834	611	217
หมู่ 6 สวนหมาก	191	221	412	98	101
หมู่ 7 คลองอ้อมน้อย	207	256	463	143	59
หมู่ 8 บ้านสามพราน	2,608	2,554	5,162	2,433	2,112
รวม	4,886	5,079	9,965	5,544	3,561

ที่มา : ข้อมูลสาธารณสุขประจำตำบลอ้อมใหญ่ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2541

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนประชากรตำบลอ้อมใหญ่จำแนกตามกลุ่มอายุ

กลุ่มอายุ	ชาย	หญิง	รวม
1 - 11 เดือน	69	77	146
1 - 9 ปี	658	584	1,242
10 - 19 ปี	742	715	1,457
20 - 29 ปี	926	967	1,893
30 - 39 ปี	1020	1052	2,072
40 - 49 ปี	745	793	1,538
50 - 59 ปี	332	374	706
60 - 69 ปี	234	304	538
70 ปีขึ้นไป	160	213	363
รวม	4,886	5,079	9,965

ที่มา : ข้อมูลสาธารณสุขประจำตำบลอ้อมใหญ่ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2541

จากตารางที่ 1 และ 2 จำนวนประชากรทั้งหมดของตำบลอ้อมใหญ่ 9,965 คน

- ชาย 4,886 คน
- หญิง 5,079 คน
- จำนวนครอบครัว 5,544 ครอบครัว
- จำนวนหลังคาเรือน 3,561 หลังคาเรือน

หมู่ 8 มีจำนวนประชากรมากที่สุดคือ 5,162 คน และมีจำนวนครัวเรือน 2,112 หลังคาเรือน เนื่องจากพื้นที่หมู่ 8 เป็นแหล่งชุมชน มีตลาดสดสองแห่ง และเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมากที่สุดในตำบล ทำให้มีจำนวนประชากรมากที่สุด

ลักษณะครอบครัวและเครือญาติ

ลักษณะครอบครัวในชุมชนมีสองลักษณะ คือ ครอบครัวดั้งเดิมในชุมชนเป็นครอบครัวขยาย (Extended Family) ประกอบด้วย บิดา มารดา บุตรที่ยังไม่ได้แต่งงานและครอบครัวของบุตรที่แต่งงานแล้ว 1 คน นอกจากนี้ยังมีพี่น้องต่างฝ่ายบิดาหรือฝ่ายมารดาที่ยังไม่ได้แต่งงานอาศัยอยู่ด้วย อีกลักษณะหนึ่งเป็นครอบครัวที่แยกครอบครัวมาอยู่บ้านหลังใหม่ แต่ยังพึ่งพาครอบครัวใหญ่ในการดูแลเด็กหรือสมาชิกใหม่ในครอบครัว เพราะตนเองต้องออกไปทำงานนอกบ้านจึงได้มอบภาระการดูแลเด็กและการหุงหาอาหารให้กับครอบครัวของบิดามารดา

เนื่องจากประชากรในหมู่บ้านมีทั้งที่เป็นคนไทยและคนไทยเชื้อสายจีน การนับญาติของคนไทยจะให้ความสำคัญกับญาติทั้งสองฝ่าย (Bilateral Kinship) ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายภรรยาหรือฝ่ายสามีถือว่ามีความสำคัญเท่าเทียมกัน

คนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนอ้อมใหญ่ แม้จะมีการผสมกลมกลืนทางเชื้อชาติมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษแล้ว แต่การนับญาติและการสืบเชื้อสายยังคงให้ความสำคัญกับฝ่ายชาย (Patrilinear) ตามแบบอย่างการนับญาติของจีน ผู้สืบสายสกุลของครอบครัวจึงเป็นบุตรชาย ส่วนบุตรสาวเมื่อแต่งงานแล้วตามธรรมเนียมชาวจีนจะถือว่าได้เปลี่ยนไปเป็นคนของฝ่ายสามี

ครอบครัวของคนไทยเชื้อสายจีนในรุ่นบรรพบุรุษมักเริ่มต้นจากครอบครัวเดี่ยว ซึ่งประกอบด้วย บิดา มารดา และบุตรที่ยังไม่ได้แต่งงาน ต่อมาเมื่อบุตรชายแต่งงานมีครอบครัวตามธรรมเนียมจีน ฝ่ายชายจะต้องพาภรรยาเข้าไปอยู่ในบ้านของคน ขนาดของครอบครัวจะใหญ่ขึ้นเปลี่ยนรูปแบบเป็นครอบครัวขยาย เมื่อบุตรชายแยกครอบครัวออกไปครอบครัวของบุตรชายจะหมุนเวียนมาเป็นครอบครัวเดี่ยวอีกครั้ง

การประกอบอาชีพ

ชุมชนอ้อมใหญ่เป็นชุมชนที่ถูกกำหนดให้อยู่ในพื้นที่อุตสาหกรรม การประกอบอาชีพของชาวบ้านในพื้นที่ที่มีความหลากหลายมาก ในด้านการเกษตร ชาวบ้านนิยมปลูกพืชอาดูต้นเพื่อเก็บผลผลิตขายได้เร็ว มีการทำสวนกล้วยไม้ สวนฝรั่ง สวนมะม่วง ขนุน

ร้านค้าหรือร้านขายของชำมีอยู่ทั่วไปในชุมชน โดยเฉพาะบริเวณที่เป็นย่านบ้านพักคนงานจะพบเห็นร้านค้าย่อยหลายร้าน ในส่วนที่เป็นอาคารพาณิชย์ซึ่งอยู่ริมสองฝั่งของถนนเพชรเกษม เจ้าของร้านจะใช้พื้นที่ด้านบนเป็นที่อยู่อาศัย ส่วนด้านล่างทำการค้า เช่น ร้านขายวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับงานก่อสร้าง ร้านตัดเสื้อผ้า ร้านรับติดตั้งกระจก-อลูมิเนียม ร้านขายอุปกรณ์การเกษตร ปุ๋ย และยาปราบศัตรูพืช ร้านรับซ่อมรถยนต์ ร้านขายของชำ ร้านถ่ายรูป ฯลฯ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแรงงานต่างถิ่นเข้ามาอยู่ในพื้นที่เพื่อทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ขณะที่คนในชุมชนที่ได้รับการศึกษาสูงจะออกไปทำงานในบริษัทเอกชนซึ่งอยู่นอกเขตชุมชนหรือในเขตกรุงเทพฯ

อาจกล่าวได้ว่าอาชีพของคนในชุมชนแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ คือ เกษตรกร พ่อค้า ลูกจ้างโรงงาน ลูกจ้างบริษัทเอกชนซึ่งอยู่นอกเขตชุมชน

ตลาดสด

ในตำบลอ้อมใหญ่มีตลาดสองประเภท ประเภทแรก เป็นตลาดดาวรายดินค้าอุปโภคบริโภคที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ตั้งอยู่ริมถนนเพชรเกษมฝั่งด้านขาออกจากกรุงเทพฯ ในเขตหมู่ 8 บ้านสามพราน มีสองแห่ง คือ ตลาดสมภพพลาซ่า เปิดขายของตั้งแต่ 5.00 น.จนถึง 20.00 น.ทุกวัน ถัดออกไปเป็นตลาดสดอ้อมใหญ่ซึ่งจะเปิดขายสินค้าประมาณ 8.00 - 9.00 น. และจะเลิกเร็วกว่าตลาดสมภพประมาณ 1 ชั่วโมง

ประเภทที่สอง เป็นตลาดนัดคอนเียน จัดขึ้นเฉพาะในช่วงเย็นเพื่อให้ชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงบริเวณตลาดนัดได้ซื้อสินค้าอย่างสะดวกไม่ต้องไปตลาดใหญ่ (คือตลาดสมภพพลาซ่าและตลาดสดอ้อมใหญ่) สินค้าที่พ่อค้าแม่ค้านำมาขายส่วนมากจะเป็นผักสด เนื้อสัตว์ อาหารสำเร็จรูปต่างๆ และผลไม้ ตลาดนัดประเภทนี้จะเวียนกันไปจัดในที่ต่างๆ และเพิ่งจะเป็นที่นิยมจัดกันแพร่หลายเมื่อ 3 ปีที่ผ่านมา เนื่องจากปัญหาภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยทำให้มีพ่อค้าแม่ค้าหน้าใหม่เพิ่มขึ้นอย่างมาก ชาวบ้านจะรู้กันว่าตลาดนัดนี้จะมีทุกเย็นวันไหน เช่น ทุกเย็นวันเสาร์ ทุกเย็นวันอาทิตย์ หรือทุกเย็นวันอังคารและพฤหัสบดี เป็นต้น

ศาสนา ความเชื่อ และประเพณี

ชาวบ้านในชุมชนนับถือศาสนาพุทธ แต่ยังคงไว้ซึ่งความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีแบบจีนสำหรับชาวบ้านที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน ศูนย์กลางความเชื่อทางศาสนาพุทธมีอยู่สองแห่ง คือ วัดคลองอ้อมใหญ่ และวัดอ้อมใหญ่

วัดคลองอ้อมใหญ่ เป็นวัดเก่าแก่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าสร้างในสมัยใด เมื่อสอบถามจากผู้สูงอายุในชุมชนทราบเพียงว่า ในอดีตชาวบ้านนิยมมาทำบุญที่วัดแห่งนี้มากเพราะเป็นวัดที่อยู่ริมแม่น้ำ หลังจากที่บ้านได้ขุดคลองเชื่อมเส้นทางน้ำในตอนที่คลองอ้อมน้อยและคลองอ้อมใหญ่เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางอ้อมแม่น้ำนั้น ชาวบ้านนิยมไปทำบุญที่วัดแห่งนี้มากขึ้น วัดแห่งนี้มีชื่อว่า วัดอ้อมใหญ่ ส่วนวัดคลองอ้อมใหญ่ที่อยู่ในเส้นทางน้ำสายเดิมนั้นกลายเป็นวัดร้างไประยะหนึ่ง ปัจจุบันนี้ได้ยกฐานะเป็นวัดที่มีพระสงฆ์แล้ว

วัดอ้อมใหญ่ สร้างก่อน พ.ศ. 2400 โดยพี่น้องสองคนเป็นบุตรธิดาของคหบดีทางคลองจินดาคนที่ชื่อสอนบวชเป็นพระ ได้ชักชวนน้องสาวให้มาร่วมสร้างวัดแห่งนี้ พี่น้องสองคนชายที่ดินมรดกที่ได้รับจากพ่อแม่บางส่วนและรวบรวมทองรูปพรรณต่าง ๆ ประมาณ 1 ทะนานนำเงินมาสร้างกุฏิโบสถ์และพระประธาน ในขั้นต้นเป็นแค่เพียงสำนักสงฆ์ยังไม่ได้เป็นวัด เวลาจะทำสังฆกรรมต้องไปทำร่วมกับวัดนางสาวซึ่งอยู่ริมคลองอ้อมน้อยในเขตตำบลท่าไม้ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

เมื่อได้รับการยกฐานะเป็นวัด หลวงพ่อสอนได้เป็นสมภารองค์แรกของวัดและประจำอยู่ที่วัดนี้จนถึงแก่มรณภาพ ตามคำบอกของเจ้าคุณพระไพโรจน์วุฒาจารย์ (หลวงพ่อรุ่ง) วัดท่ากระเบื้อง จังหวัดสมุทรสาคร ท่านเล่าว่าพระประธานในโบสถ์ เดิมสร้างด้วยปูนสีขาวเรียกกันว่า “หลวงพ่อขาว” การลงรักปิดทองนั้นเพิ่งจะมาทำกันคอนหลัง ส่วนเรื่องการจัดชื่อวัดนั้นเดิมชื่อ “วัดใหม่ปากคลองอ้อมใหญ่” ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “วัดราษฎร์เจริญสุขสวัสดิ์ดารามปากคลองอ้อมใหญ่” และสุดท้ายเปลี่ยนชื่อเป็น “วัดอ้อมใหญ่” ตามชื่อตำบลที่ตั้งในสมัยสมภารสวดคเป็นเจ้าอาวาสลำดับที่ 4 (พ.ศ. 2461-2479) และใช้ชื่อว่าวัดอ้อมใหญ่มาชจนทุกวันนี้ ปัจจุบันมีเจ้าอาวาสชื่อพระครูสิทธิชากรม์ (ทวี นนทโก) ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 จนถึงปัจจุบัน

ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนเป็นไปด้วยดี เพราะวัดยังคงเป็นศูนย์รวมในการทำพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา เจ้าอาวาสของวัดทั้งสองแห่งเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน ชาวบ้านนิยมไปทำบุญที่วัดในวันสำคัญทางศาสนาได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา

วันออกพรรษา ในช่วงเทศกาลก่อนเข้าพรรษามันใครที่มีลูกชายต้องจัดงานบวชตามประเพณีก็จะเชิญญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านมาร่วมงานเลี้ยงในเย็นวันศุกร์ซึ่งเป็นวันก่อนบวช งานเลี้ยงนี้เป็นขั้นตอนหนึ่งที่เจ้าภาพจัดขึ้นเพื่อขอบคุณผู้มาร่วมงานซึ่งเจ้าภาพได้เชิญไว้อาจเชิญด้วยการ์ดเชิญหรือด้วยวาจา ผู้มาร่วมงานจะร่วมทำบุญกับเจ้าภาพด้วยการเอาเงินใต้ของมาอบให้แก่เจ้าภาพ เจ้าภาพจะตอบแทนด้วยการเลี้ยงอาหารซึ่งในสมัยก่อนอาหารที่นำมาเลี้ยงแขก ญาติพี่น้องของเจ้าภาพและเพื่อนบ้านจะช่วยกันทำ แต่ในปัจจุบันเจ้าภาพนิยมจัดเลี้ยงโต๊ะจีนเพราะสะดวกกว่า

ศูนย์กลางความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนฮ่อมใหญ่อีกแห่งหนึ่งคือ ศาลเจ้าถ้ำปูนท่าก น ไม่มีใครทราบประวัติการก่อตั้งศาลเจ้า แต่จากการคาดคะเนของผู้สูงอายุในชุมชนประมาณว่าศาลเจ้าแห่งนี้มีอายุเกือบหนึ่งร้อยปี แม้จะสองคนเฝ้าศาลเจ้าถ้ำว่า ศาลเจ้าแห่งนี้มีมาตั้งแต่สมัยอาภางของเขามาอยู่ที่นี้ อาภางของแป๊ะสองเป็นคนเฝ้าศาลเจ้าสืบทอดมาถึงรุ่นพ่อของเขาชื่อนายโชติก็เป็นคนดูแลศาลเจ้า จนกระทั่งมาถึงตัวแป๊ะสองซึ่งมีอายุ 72 ปีรับหน้าที่ดูแลศาลเจ้าต่อจากพ่อของเขา ศาลเจ้านี้เป็นศาลเจ้าที่ชาวจีนแต่ดั้งซึ่งได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณนี้ร่วมกันสร้างขึ้น เดิมศาลเจ้าทำด้วยไม้แต่ได้ผุพังลงตามกาลเวลา พ่อค้าชาวจีนและคนไทยเชื้อสายจีนในตำบลจึงร่วมกันสมทบทุนสร้างศาลเจ้าหลังใหม่ขึ้นเป็นอาคารคอนกรีตสองหลังเชื่อมต่อกันตามแบบสถาปัตยกรรมจีน ชาวจีนและคนไทยเชื้อสายจีนเชื่อว่าศาลเจ้านี้เป็นที่อยู่ของเทพเจ้าประจำหมู่บ้านสามารถปกป้องรักษาและคุ้มครองให้ปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวงได้ จากการสอบถามคณะกรรมการศาลเจ้าคนหนึ่งทราบว่า พาหนะของเจ้าถ้ำปูนท่ากคือจระเข้ เนื่องจากภายในศาลเจ้ามีที่บูชาโครงกระดูกและหัวกระดูกของจระเข้ด้วย ในเทศกาลตรุษจีนชาวจีนและคนไทยเชื้อสายจีนในตำบลฮ่อมใหญ่จะมานั่งไหว้เจ้าถ้ำปูนท่ากที่ศาลเจ้าเพื่อขอพรให้โชคติดต่อดปีและขอให้การค้าเจริญก้าวหน้า

หลังวันตรุษจีน 18 วันตามปฏิทินจีนเป็นวันเกิดของเจ้าถ้ำปูนท่าก ผู้จัดการปกครองศาลเจ้า (ถ้ำนั่ง) และคณะกรรมการศาลเจ้าจะร่วมกันจัดงานประจำปีของศาลเจ้าขึ้นมีกำหนด 3 วัน ซึ่งมักจะอยู่ในช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์หรือต้นเดือนมีนาคมของทุกปี ในช่วงเช้าวันที่สองของงานซึ่งตรงกับวันเกิดของเจ้าถ้ำปูนท่ากจะเป็นวันที่สำคัญที่สุด ในวันนี้จะมีการนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ที่ศาลเจ้าพร้อมถวายภัตตาหารเพลแก่พระสงฆ์ ในช่วงเย็นเวลา 18.00 น. คนไทยเชื้อสายจีนในตำบลฮ่อมใหญ่ที่นับถือศาลเจ้าและที่คณะกรรมการเชิญมาร่วมงานจะมาร่วมงานเลี้ยงโต๊ะจีนที่บริเวณศาลเจ้า หลังจากนั้นเมื่อถึงเวลา 19.00 น. จะเริ่มเปิดประตูของเจ้าถ้ำปูนท่าก หรือเรียกสั้นๆว่า “ปี่ของ” ของที่นำมาประมุขเป็นของที่คณะกรรมการจัดเตรียมไว้ เช่น กระเช้าของขวัญ ถาดผลไม้ ถาดขนมไหว้เจ้า เครื่องใช้ไฟฟ้า ฯลฯ ซึ่งในแต่ละปีสิ่งของที่นำมาประมุขไม่แตกต่างกันมากนัก วิธีการประมุขคือ เจ้าหน้าที่จะประกาศว่าต่อไปนี้จะประมุขของสิ่งใด เริ่มด้วยราคาเท่าใด ต่อจากนั้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2482 ข้าราชการและชาวบ้านร่วมกันบริจาคเงินสร้างอาคารเรียนหลังแรกของโรงเรียนขึ้นบนที่ดินของวัดอ้อมใหญ่มีห้องเรียนจำนวน 4 ห้อง และในระยะต่อมาได้รับเงินงบประมาณสร้างห้องเรียนเพิ่มขึ้นอีก ปัจจุบันโรงเรียนวัดอ้อมใหญ่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้น ป. 6 มีนักเรียน 245 คน ครู 12 คน มีบ้านพักครูสองหลัง

(2) โรงเรียน บ้านคลองลึก

โรงเรียนบ้านคลองลึกสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2481 โดยได้รับที่ดินบริจาคจากนายบุญชัยและนางคาด ศรีสุวรรณ จำนวน 2 ไร่ 1 งาน 8 ตารางวา อาคารเรียนหลังแรกมีขนาด 3 ห้องเรียนสร้างขึ้นจากเงินงบประมาณและเงินบริจาคของชาวบ้าน โรงเรียนบ้านคลองลึกเปิดสอนครั้งแรกเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2481 ใช้ชื่อว่า “โรงเรียนประชาบาล ตำบลอ้อมใหญ่ (นครราษฎร์วิทยาคาร)”

ในปี พ.ศ. 2495 ทางราชการกำหนดให้โรงเรียนใช้คำนำหน้าชื่อว่า “วัด” หรือ “บ้าน” ตามสภาพใกล้เคียง นายพล ขุนดอนอม ซึ่งเป็นครูใหญ่ขณะนั้นจึงเสนอชื่อใหม่ว่า “โรงเรียนบ้านคลองลึก อ้อมใหญ่(นครราษฎร์วิทยาคาร)” ต่อมาเมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2540 โรงเรียนได้รับบริจาคที่ดินข้างเคียงจากบริษัทศิริชัยวิถเฒ่าจำนวน 56 6/10 ตารางวา รวมกับที่ดินเดิมเป็น 2 ไร่ 1 งาน 64 6/10 ตารางวา ปัจจุบันโรงเรียนแห่งนี้เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 - ป. 6 มีครู 14 คน นักเรียน 354 คน

ชาวบ้านในพื้นที่ที่มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มักจะอ่านออกเขียนได้ เพราะได้รับการศึกษาจากโรงเรียนตามระบบการศึกษาภาคบังคับในสมัยนั้น จากการสัมภาษณ์ครูใหญ่โรงเรียนบ้านคลองลึกพบว่า เด็กนักเรียนที่เรียนหนังสือในโรงเรียนสองแห่งนี้เป็นลูกของคณงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม พ่อแม่ของเด็กบางคนมาทำงานในโรงงานกลางปี ถูกต้องย้ายตามพ่อแม่มาด้วย เด็กในกลุ่มนี้มักจะอ่านหนังสือไม่ค่อยได้ ครูต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษจึงจะช่วยให้เด็กเรียนหนังสือได้ดีขึ้น ส่วนเด็กในพื้นที่ที่พ่อแม่มีฐานะดีมักจะส่งลูกเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนที่มีชื่อเสียงในอำเภอสามพราน เมื่อเด็กจบชั้น ป. 6 จากโรงเรียนในตำบล มักจะศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนต่างๆ ในอำเภอสามพรานซึ่งมีทั้งโรงเรียนที่เป็นของรัฐบาลและโรงเรียนที่เป็นของเอกชน

ค่านิยมของพ่อแม่ที่มีฐานะปานกลางถึงชั้นดีจะสนับสนุนให้ลูกได้รับการศึกษาสูงที่สุดอย่างน้อยให้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนพ่อแม่ที่เป็นลูกจ้างโรงงานลูกมักจะได้เรียนแค่การศึกษภาคบังคับอย่างมากที่สุดไม่เกินชั้น ม. 6 ในสายสามัญหรือระดับปวช. ในสายอาชีวศึกษา ทั้งๆที่พ่อแม่ของเด็กให้ความสำคัญแก่การศึกษาเพราะอยากให้ลูกได้ทำงานดีๆ แต่ก็ไม่มีกำลังทรัพย์ที่จะส่งให้ลูกเรียนในระดับสูงๆได้

การสาธารณสุข

ในอดีตเมื่อชาวบ้านในชุมชนอ้อมใหญ่เจ็บป่วย จะใช้วิธีการรักษาด้วยพืชสมุนไพรหรือวิธีการรักษาพยาบาลแบบพื้นบ้าน ถ้าไม่สามารถรักษาได้จึงจะส่งไปรักษาที่โรงพยาบาลตามพรานซึ่งเป็นโรงพยาบาลประจำอำเภอสามพราน

สถานีอนามัยประจำตำบลตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2512 ตั้งอยู่หมู่ 5 ตำบลอ้อมใหญ่ในที่ดินของศาลเจ้าเต่าปูนท่ากงอ้อมใหญ่ ซึ่งอยู่ตรงข้ามโรงเรียนวัดอ้อมใหญ่ การเดินทางมาสถานีอนามัยสะดวกมาก เพราะก่อนที่จะสร้างสถานีอนามัยมีถนนตัดผ่านเข้ามาถึงวัดแล้ว อาคารสถานีอนามัยเดิมสร้างด้วยไม้ มีสองชั้นและมีบ้านพักจำนวนสองหลัง ในปี พ.ศ. 2516 ได้รับงบประมาณจากกระทรวงสาธารณสุข ให้จัดสร้างอาคารสถานีอนามัยใหม่เป็นอาคารคอนกรีตสองชั้นแทนอาคารไม้หลังเดิม เจ้าหน้าที่ประจำสถานีอนามัยมี 3 คนเป็นคนนอกพื้นที่ เขตความรับผิดชอบของสถานีอนามัยจะครอบคลุมหมู่บ้านทั้ง 8 หมู่บ้านของตำบล ในแต่ละหมู่บ้านจะมี อสม. หมู่บ้านละ 5 คนเป็นผู้ช่วยประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่อนามัยกับชาวบ้าน เจ้าหน้าที่อนามัยบอกว่า อสม. ของหมู่บ้านในตำบลอ้อมใหญ่แทบจะไม่มีบทบาทใดๆ การเลือก อสม. ประจำหมู่บ้านเจ้าหน้าที่อนามัยจะเป็นผู้สรรหาเอง อสม.ทุกคนจะได้รับสิทธิในการทำบัตรประกันสุขภาพซึ่งจะได้รับการรักษาพยาบาลฟรีจากโรงพยาบาลในพื้นที่ที่กำหนดตามบัตร

ลักษณะทั่วไปทางด้านสุขภาพอนามัยของประชากรอ้อมใหญ่ ทุกหลังคาเรือน (3,561 หลังคาเรือน) มีส่วนที่ถูกสุขลักษณะ มีน้ำดื่มพอเพียงสำหรับทุกคนครัว มีสุขาภิบาลอ้อมใหญ่เป็นผู้จัดเก็บขยะ งานบริการของเจ้าหน้าที่อนามัยคือ รักษาพยาบาลทั่วไป วางแผนครอบครัว ตรวจครรภ์และทำคลอด ให้ภูมิคุ้มกันโรคทั่วไปสำหรับเด็กอายุ 0-5 ปี และให้บริการตรวจสุขภาพสำหรับเด็กนักเรียน ในโรงเรียนทั้งสองแห่งของตำบลตามแผนการตรวจสุขภาพประจำปีที่อนามัยจัดทำขึ้น สถานีอนามัยแห่งนี้มีผู้มาใช้บริการโดยเฉลี่ยเดือนละ 500 คน ผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อย ส่วนชาวบ้านที่มีฐานะจะนิยมไปรักษาที่คลินิกหรือโรงพยาบาลเอกชนมากกว่า

สาธารณสุขโลก

เนื่องจากตำบลอ้อมใหญ่เป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก ชุมชนมีลักษณะคล้ายชุมชนเมืองและได้รับการยกฐานะให้เป็นพื้นที่ในเขตสุขาภิบาลอ้อมใหญ่ ประชากรมีความหลากหลายในการประกอบอาชีพ การบริการสาธารณสุขโลกในชุมชนจึงอำนวยความสะดวกแก่ประชากรในพื้นที่อย่างมาก

ไฟฟ้า ทุกหลังคาเรือนมีเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านช่วยอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต เช่น หม้อหุงข้าว พัดลม เเคริค กระจกน้ำร้อน โทรทัศน์ วิทยุ ในฤดูฝนบางครั้งมีการเกิดกระแสไฟฟ้าขัดข้อง แต่เจ้าหน้าที่ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสามารถมาแก้ไขทันทีที่ได้รับแจ้ง ดังนั้นชุมชนอ้อมใหญ่จึงไม่มีปัญหาเรื่องการใช้ไฟฟ้า

น้ำ ในชุมชนอ้อมใหญ่รวมถึงพื้นที่ทั้งหมดในเขตสุขภาพิบาลอ้อมใหญ่มีน้ำประปาใช้อย่างสะดวกตลอดทั้งปี ชาวบ้านเล่าว่าในช่วงแรกที่เริ่มมีน้ำประปาใช้ มักมีปัญหาเรื่องท่อแตกบ่อยครั้ง สาเหตุหนึ่งมาจากท่อประปาฝังดินดินแข็งไปอุดกรดลึบลือว้างทับแตกก็มี เมื่อเปิดน้ำใช้หลังจากซ่อมท่อเสร็จใหม่ๆ น้ำจะมีสีขุ่นแดงต้องปล่อยน้ำทิ้งไปสักพักจึงจะนำมาใช้ได้ หลายปีต่อมาชุมชนขยายตัวอย่างมาก ความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นตามขนาดของชุมชน การประปาได้ปรับปรุงการให้บริการดีขึ้น ปัจจุบันทุกหลังคาเรือนในชุมชนจึงมีน้ำใช้อย่างพอเพียง

ถนน ที่ใช้เป็นเส้นทางคมนาคมภายในชุมชนทุกสายมีสภาพค่อนข้างดี บางสายเป็นถนนลาดยางและบางสายก็เป็นถนนคอนกรีตเชื่อมต่อกับถนนลาดยาง พื้นที่อ้อมใหญ่บริเวณสองฝั่งของถนนเพชรเกษมจะมีทางเดินเท้าริมถนนปูพื้นด้วยอิฐรูปดอกสี่แฉก สำหรับฝั่งถนนด้านขวาออกจากกรุงเทพฯ ช่องกลางของทางเดินเท้าจะมีช่องทางสี่เหลี่ยมซึ่งกรมทางหลวงได้คิดป้ายสำหรับรถจักรยานวิ่งเท่านั้น แต่รถมอเตอร์ไซด์รับจ้างในตำบลมักจะมีวิ่งรับส่งผู้โดยสารในช่องทางสี่เหลี่ยมเสมอ ทำให้มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นบ้างเป็นบางครั้ง

โทรศัพท์ โทรศัพท์เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างหนึ่งสำหรับชาวบ้านในชุมชน ชาวบ้านบอกว่าในสมัยก่อนการขอดิจตั้งโทรศัพท์ภายในบ้านจากองค์การโทรศัพท์ต้องรอนานหลายปี เมื่อประมาณ 3-4 ปีที่ผ่านมาชาวบ้านสามารถทำเรื่องขอดิจตั้งโทรศัพท์จากบริษัทเทเลคอมเอเชียได้สะดวกและรวดเร็วเพียงแค่นำเงินไปชำระค่าติดตั้งและค่าขหมายเท่านั้นภายในหนึ่งสัปดาห์ก็จะมีโทรศัพท์ใช้ภายในบ้านแล้ว นอกจากนี้ยังมีตู้โทรศัพท์สาธารณะทั้งแบบหยอดเหรียญและแบบใช้บัตรโทรศัพท์ให้บริการอยู่ทั่วไปภายในชุมชน

3.2 การปฏิบัติตามประเพณีจีนของครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนอ้อมใหญ่

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนรุ่นแรกในชนบทจะอาศัยอยู่ในบ้านที่สร้างติดพื้นดิน ตัวบ้านสร้างด้วยซีกไม้ไผ่หรือไม้รวกขนาดเล็กนำมาสานขัดกัน หลังคามุงด้วยจาก บ้านที่มีห้องนอนหลายห้อง ประตูห้องนอนจะใช้ฝ้ายม่านกันเป็นประตู ส่วนบ้านที่ไม่มีห้องนอนจะมีเตียงนอนวางอยู่ชิดด้านข้างของตัวบ้าน เวลานอนจะใช้มุ้งกางเพื่อป้องกันุงและแมลง ครัวอยู่ด้านหลังของบ้าน ถัดจากครัวขึ้นมาเป็นโต๊ะรับประทานอาหาร ภายในบ้านของครอบครัวชาวจีนทุกบ้านจะมีศาลเจ้าจีนประจำบ้าน โดยตั้งหันหน้าออกทางหน้าบ้านและตั้งตรงกับประตูบ้าน นอกจากนี้มีหิ้งบูชาบรรพบุรุษที่ตั้งอยู่ข้างฝาบ้าน เครื่องมือทำการเกษตรเมื่อเลิกใช้แล้วจะนำมากองไว้ภายในบ้านด้านข้างใกล้ๆกับประตู บางครอบครัวอาจสร้างเป็นเพิงเก็บเครื่องมือทำการเกษตรไว้อีกแห่งหนึ่งอยู่ใกล้กับตัวบ้าน บ้านของชาวจีนในชนบทจะไม่อยู่ติดกัน บ้านแต่ละหลังจะสร้างในที่ดินของคน ซึ่งอาจเป็นที่ดินเช่าทำการเกษตร หรือที่ดินที่เป็นสมบัติของครอบครัวก็ได้ เมื่อมองในภาพกว้างๆจะเห็นว่าบ้านของครอบครัวจีนมักจะถูกบริเวณตรงกลางและมีที่ทำการเกษตรล้อมรอบ

ครอบครัวจีนในชนบทนิยมการมีลูกมาก เพราะถูกเป็นแรงงานสำคัญของครอบครัวในการช่วยทำไร่ทำนา ภรรยาชาวจีนนอกจากมีหน้าที่ในไร่นาเหมือนสามีแล้ว เรื่องงานบ้านเป็นหน้าที่ของภรรยาเช่นเดียวกัน ภรรยาสอนเรื่องงานบ้านให้ลูกสาว ส่วนลูกชายช่วยทำงานในไร่นาเหมือนพ่อและไม่ถูกบังคับให้ช่วยงานบ้านเหมือนลูกสาว ถ้าครอบครัวใดมีแต่ลูกชาย ลูกชายคนโตจะช่วยพ่อแม่ทั้งงานบ้านและงานในไร่ ผู้หญิงในครอบครัวชาวจีนรุ่นแรกจึงมีภาระหน้าที่ในการทำงานมากกว่าผู้ชาย

การรับประทานอาหารในครอบครัว สมาชิกทุกคนในครอบครัวจะรับประทานอาหารพร้อมกัน วิธีรับประทานอาหารของคนจีนจะใช้ตะเกียบคีบอาหารและพู่ข้าวเข้าปาก แต่ครอบครัวจีนในประเทศไทยมีการปรับวิธีการกินเล็กน้อย สำหรับเด็กอาจใช้ช้อนคีบอาหารแทนการใช้ตะเกียบ ในระยะแรก ต่อมาจึงหันมาใช้ตะเกียบในการรับประทานอาหารเช่นเดียวกับพ่อแม่ของเขา ชาวจีนชอบรับประทานอาหารร้อนๆและชอบคั้นน้ำชา น้ำชาจึงเป็นเครื่องดื่มพิเศษอีกชนิดหนึ่งที่แสดงถึงวิถีชีวิตของชาวจีนรุ่นแรก นอกจากนี้ในการไหว้เจ้าทุกครั้งจะใช้น้ำชาเป็นเครื่องเซ่นไหว้ที่ขาดไม่ได้ ช่วงเวลาในการรับประทานอาหาร สมาชิกทุกคนได้อยู่กันพร้อมหน้า พ่อแม่จะใช้เวลาช่วงนี้สำหรับพูดคุยและอบรมสั่งสอนลูก

วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวจีน ผู้ชายจีนนิยมนุ่งกางเกงขาก๊วย ผู้หญิงจีนนิยมนุ่งกางเกงขาน้เตวกัน เมื่อชาวจีนอพยพเข้าไปอยู่ในชนบทวัฒนธรรมการแต่งกายของผู้หญิงจีนเปลี่ยนไปจากเดิมที่นุ่งกางเกงเปลี่ยนเป็นนุ่งผ้าถุงเหมือนสตรีไทย เพราะผ้าถุงเป็นสิ่งที่หาได้ง่ายกว่ากางเกงสำหรับผู้หญิงใน

ชนบท ส่วนผู้ราชยังคงแต่งกายเหมือนเดิมแต่อาจเปลี่ยนจากกางเกงขาถักเป็นกางเกงแบบสากลที่มีขายอยู่ทั่วไปในสมัยนั้น ในปัจจุบันสมาชิกของครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแต่งกายไป ซึ่งเกี่ยวเนื่องจากการเปลี่ยนอาชีพจากครอบครัวเกษตรกรมาเป็นครอบครัวที่ประกอบอาชีพการค้า ย้ายที่อยู่อาศัยไปอยู่ในชุมชนที่มีประชากรจำนวนมากอันเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการค้าขาย ทั้งผู้หญิงและผู้ชายนิยมการแต่งตัวแบบสากลทั่วไป ผู้ชายสวมเสื้อเชิ้ตแขนสั้นและกางเกงขาสั้น บางคนใส่กางเกงขาสั้นเมื่อค้าขายอยู่ที่บ้าน ผู้หญิงแต่งกายด้วยเสื้อผ้าแบบฝรั่ง และนิยมนุ่งกางเกงขาขาวมากกว่ากระโปรง ลักษณะการแต่งกายเช่นนี้พบเห็นได้ทั่วไปในปัจจุบัน

ชีวิตประจำวันในครอบครัวจีนรุ่นแรก ถ้าไม่มีความจำเป็นหรือมีธุระต้องติดต่อกับคนภายนอกแล้ว พ่อแม่มักใช้ภาษาจีนพูดคุยกับลูก พ่อแม่ชาวจีนเหล่านี้สามารถพูดภาษาไทยได้แต่ไม่มีความชำนาญเท่ากับการใช้ภาษาจีนซึ่งเป็นภาษาแม่ของพวกเขา การใช้ภาษาจีนของสมาชิกรุ่นที่สองและรุ่นต่อๆมามีน้อยลง เนื่องจากคนกลุ่มนี้มีความใกล้ชิดกับสังคมไทยมากกว่ารุ่นพ่อแม่ที่เป็นชาวจีนรุ่นแรก ภาษาหลักที่ใช้ในชีวิตประจำวันคือภาษาไทย

คนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนอ้อมใหญ่ส่วนมากเป็นสมาชิกของครอบครัวจีนที่มาจากชนบท ชุมชนอ้อมใหญ่เป็นชุมชนที่มีความเจริญเติบโตทางด้านอุตสาหกรรมเป็นหลัก มีคนต่างจังหวัดเข้ามาอยู่ในพื้นที่เพื่อรับจ้างทำงาน เพื่อค้าขาย หรือประกอบอาชีพอื่นๆ จำนวนมาก ซึ่งคนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่นี้เลือกประกอบอาชีพค้าขายเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของคนไทยเชื้อสายจีนนิยมเลือกทำเลที่ตั้งของบ้านอยู่ริมถนน การสัญจร ไปมาสะดวกเหมาะแก่การค้าขาย ตั้งเกิดจากอาคารพาณิชย์ที่อยู่สองฝั่งของถนนเพชรเกษมเป็นของคนไทยเชื้อสายจีนเกือบทั้งหมด นอกจากนี้ยังมีคนไทยเชื้อสายจีนที่เป็นเจ้าของกิจการอุตสาหกรรมและเป็นเจ้าของที่ดินเพื่อการเกษตรจำนวนหนึ่ง ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งกล่าวว่า “เจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในตำบลอ้อมใหญ่ เป็นนายทุนที่มาจากกรุงเทพฯ ไม่ใช่คนท้องถิ่น นายทุนเหล่านี้จึงพักอาศัยอยู่บ้านนอกพื้นที่อ้อมใหญ่ แต่บางคนก็สร้างบ้านอยู่ในรั้วเดียวกับโรงงานก็มี”

คนไทยเชื้อสายจีนที่เป็นเจ้าของที่ดินอาจได้มาจากมรดกของฝ่ายภรรยาซึ่งเป็นคนในพื้นที่หรืออาจได้มาจากบรรพบุรุษของฝ่ายชายซึ่งเป็นคนจีนที่ขยัน ประหยัด จนสามารถซื้อที่ดินเป็นสมบัติของครอบครัวได้ วิถีชีวิตของคนกลุ่มนี้คล้ายคลึงกับครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนที่กล่าวมาข้างต้น สิ่งที่แตกต่างกันคือ ชีวิตส่วนใหญ่จะทำงานอยู่ในสวนเป็นหลัก จะมีการติดต่อกับผู้คนนอกบ้านบางครั้ง เช่น เมื่อนำผลผลิตไปขายที่ตลาด ไปร่วมงานทำบุญที่วัด หรือได้รับเชิญไปงานเลี้ยงของชาวบ้านในละแวกนั้น เป็นต้น

ในการปฏิบัติตามประเพณีจากการสัมภาษณ์ครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนฮ่อมใหญ่
10 ครอบครัวมีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงการตั้งหิ้งบูชาภายในบ้าน

ครอบครัวที่	การตั้งหิ้งบูชาภายในบ้าน			
	หิ้งบูชา พระพุทธรูป	คัจฉุเอื้อ (เจ้าที่จีน)	ทึกง (เทพฟ้า-ดิน)	หิ้งบูชา บรรพบุรุษ
1	/	/	/	/
2	/	/	/	/
3	/	/	/	/
4	/	/	/	/
5	/	/	/	/
6	/	/	/	/
7	/	/	/	/
8	/	/	/	/
9	/	/	/	/
10	/	/	/	/

คัจฉุเอื้อ คือ ศาลเจ้าจีนเป็นที่อยู่ของเจ้าที่ประจำบ้าน ตัวศาลเจ้าทาสีแดง ด้านข้างของตัวศาลตั้ง
สองข้างประดับด้วยโคมไฟดวงเล็ก ภายในศาลจะมีรูปชายชราผมสีขาว มีเคราขาว ถือไม้เท้า หรืออาจ
มีตัวหนังสือจีนเขียนไว้แทนรูปวาด ตัวหนังสือจีนอาจเขียนเป็นคำอวยพร เช่น “จี๋ ฮึง กิม จั้ง จิง”
แปลว่า ให้เงินทองไหลมาทั้งสี่ทิศ หรือ “โหวง โหว่ว ไซ่ ป้อ ไล้” แปลว่า ครบถ้วนธาตุทั้งห้า (ได้แก่
กิม ฮวย บัก ชู๊ โท้ว หมายถึง ธาตุทอง ธาตุไฟ ธาตุไม้ ธาตุน้ำ และธาตุดิน) และโชคเงินทองมาหา
(จิตรรา ก้อนันทเกียรติ, 2540 : 209-210) การบูชาศาลเจ้าที่จะนิยมนบูชาทุกวันที่ 1 และวันที่ 15 ของ
เดือนทางจันทรคติตามปฏิทินจีน (ภาษาแต้จิ๋ว เรียกว่า วันฉิวอิด หมายถึง 1 คำ และจับโหวง หมายถึง
15 คำ) เจ้าของบ้านจะเซ่นไหว้เจ้าที่ด้วยรูป 5 ดอก น้ำชา 5 ถ้วย ผลไม้ 1 จานอาจเป็นส้ม 4 ถูก หรือผล
ไม้ 3 อย่าง หรือผลไม้ 5 อย่างก็ได้ โดยทั่วไปเมื่อไหว้คัจฉุเอื้อมักจะไหว้เทพเจ้าฟ้าดิน (ทึกง) ควบคู่ไป
ด้วย โดยจุดธูปไหว้หน้าไปปักที่เสาหน้าประตูบ้านสองข้างข้างละ 1 ดอก

หิ้งบูชารบรรพบุรุษ ลักษณะของหิ้งบูชารบรรพบุรุษจะมีรูปของบรรพบุรุษ ได้แก่ อากง อาม่า
บิดา มารดา ที่เสียชีวิตแล้ว ด้านหน้ารูปเป็นที่วางกระดาษรูปและแจกันดอกไม้ ครอบครัวคนไทย

เรือสำราญจะทำพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษในวันครบรอบวันตาย วันครบวันขึ้นปีใหม่ของจีน วันสารทจีน ส่วนวันเซ็งเม้ง นิยมไปไหว้ที่สุสานบรรพบุรุษ

ตารางที่ 4 แสดงการปฏิบัติตามเทศกาลต่างๆแบบจีนในรอบปี

ครอบครัวที่	ครบวัน	ช่วงเซิวโจ้ว	เซ็งเม้ง	สารทจีน	สารทจีน	ไหว้พระจันทร์	ตั้งโต๊ะหรือสารทขนมบัวลอย	วันสิ้นปี
1	/	/	/	/	/	/	/	/
2	/	/	/	/	/	/	/	/
3	/	/	/	/	/	/	/	/
4	/	-	/	/	/	-	-	/
5	/	-	/	/	/	-	-	/
6	/	/	/	/	/	/	/	/
7	/	/	/	/	/	/	/	/
8	/	/	/	/	/	/	/	/
9	/	/	/	/	/	/	/	/
10	/	/	/	/	/	/	/	/

ในหนึ่งปีตามประเพณีจีนจะมีการไหว้เจ้า 8 ครั้ง ตามกำหนดการนับวันทางจันทรคติของจีน ดังนี้

- ครั้งที่ 1 ไหว้วันที่ 1 เดือน 1 เรียกว่า วันครบวันขึ้นปีใหม่ของคนจีน
- ครั้งที่ 2 ไหว้วันที่ 15 เดือน 1 เรียกว่า ช่วงเซิวโจ้ว เป็นการไหว้เทพเจ้าที่ของกงหรือตั้งงเพื่อขอให้ประทานความอุดมสมบูรณ์ในการเพาะปลูก บางครอบครัวไม่จัดเครื่องเช่นไหว้ที่กง แต่จัดเครื่องเช่นไหว้สำหรับเจ้าที่บ้านตามปกติเหมือนวันชิวอิดและจับโหงวตามปฏิทินจีน
- ครั้งที่ 3 ไหว้วันที่ 4 เดือน 3 เรียกว่า วันเซ็งเม้ง เป็นเทศกาลไหว้บรรพบุรุษที่สุสานเพื่อแสดงความกตัญญูและเป็นสิริมงคลแก่ลูกหลาน
- ครั้งที่ 4 ไหว้วันที่ 5 เดือน 5 เรียกว่า เทศกาลขนมจ้าง ในประเทศจีนเป็นเทศกาลแสดงความระลึกถึงขุนนางผู้ซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อชาติจีน สำหรับคนไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทยเทศกาลนี้เป็นการไหว้เจ้าตามประเพณีที่สืบต่อจากบรรพบุรุษ

- ครั้งที่ 5 ไหว้วันที่ 15 เดือน 7 เรียกว่า วันดาวทจีน เป็นเทศกาลที่บอกให้รู้ว่าวันเวลาได้ผ่าน มาครึ่งปีแล้ว ถูกหลานจีนจะเช่นไหว้ชาวจีนที่เสียชีวิต ไปอย่างไรญาติ ในเทศกาลนี้ จะมีพิธีทิ้งกระดาษเพื่อแจกจ่ายถึงของเป็นทานแก่คนยากจนโดยมูลนิธิและสมาคม จีนในแต่ละท้องถิ่น
- ครั้งที่ 6 ไหว้วันที่ 15 เดือน 8 เรียกว่า วันไหว้พระจันทร์ หลังจากเทศกาลนี้ 15 วันจะเป็น เทศกาลกินเจซึ่งเป็นเทศกาลที่คนไทยเชื้อสายจีนนิยมปฏิบัติเพราะเชื่อว่าการงดเว้น รับประทานเนื้อสัตว์หันมาถือศีลกินเจ (กินผัก) จะช่วยชำระกายและจิตใจของผู้ ปฏิบัติให้บริสุทธิ์ได้
- ครั้งที่ 7 ไหว้เดือน 11 เป็นเทศกาลไหว้เจ้าประจำปี ชาวจีนจะไหว้เจ้าที่บ้านก่อนแล้วจึงไหว้ เจ้าที่ศาลเจ้าในชุมชน เพื่อขอบคุณเทพเจ้าทั้งหลายที่ช่วยคุ้มครองเรามาตลอดปี การ กำหนดวันไหว้จึงขึ้นอยู่กับการจัดงานของศาลเจ้าในระดับชุมชน
- ครั้งที่ 8 ไหว้เดือน 12 วันสิ้นปีซึ่งเป็นวันไหว้ที่ต่อเนื่องกับเทศกาลตรุษจีน

จากการสอบถามคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนอ้อมใหญ่พบว่า ผู้สูงอายุส่วนมากจะไหว้เจ้าครบ ทุกเทศกาล เนื่องจากมีความเชื่อว่าการไหว้เจ้าจะนำความเป็นสิริมงคลและความสุขความเจริญมาสู่ ครอบครัวและผู้ไหว้และเป็นการสืบทอดประเพณีจีนที่บรรพบุรุษถ่ายทอดสืบทอดกันมา ส่วนรุ่นลูก หลานจะให้ความสำคัญในวันตรุษจีน(รวมถึงวันสิ้นปีที่ต่อเนื่องกับวันตรุษจีน) วันซึ่งเม้ง วันดาวทจีน ส่วนวันอื่นๆนอกจากนี้จะปฏิบัติตามบ้างในบางครั้งโดยให้เหตุผลว่า “ต้องออกไปทำงานนอก บ้านต้นเทศกาลใดตรงกับวันหยุดก็สามารถไหว้ได้ แต่ถ้าไม่ได้หยุดก็ไม่ได้ทำ”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย